ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום הילכך אמרינן ליה אייתי אשם תלוי ואתני אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב ליהוי כפרה ואי לא ליהוי א] נדבה א) ת"ר אכל ספק חלב ונודע לו ספק חלב ונודע לו רבי אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת רבי יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר ב] ורבי שמעון אומרים א) אין מביא אלא אשם תלוי אחד שנאמר 1 על שגגתו אשר שגג אפילו על שגגות הרבה אינו חייב אלא אחת אמר ר' זירא כאן שנה רבי ג] ידיעות ספק מחלקות לחטאות רבא אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני ב) כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת א"ל אביי ואת לא תסברא דידיעות ספק מחלקות לחטאות דאי סלקא דעתך ידיעות ד] [ספק] אין מחלקות לחטאות וחטאת אחת מביא אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא ה] ג) כללו של דבר כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אמר ליה רבא בר חנן לאביי ולדידך דאמרת ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יום הכיפורים וכזית חלב אחר יום הכיפורים ויוה"כ במקום אשם תלוי קאי הכי נמי דמביא שתי חטאות הא בהעלם אחת אכלינון א"ל אביי ומאן לימא לן דיום הכיפורים מכפר ו] על דלא מתידע ליה דילמא והוא דמתידע ליה א"ל רבא (א) ז] ג) הודע ג) ולא הודע תנן איכא דאמרי אמר ליה רבא בר חנן לאביי מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביום הכיפורים וכזית חלב במנחה ביוה"כ הכי נמי דמיחייב שתי חטאות א"ל אביי ומאן לימא לן דיוה"כ כל שעתא מכפר דילמא כוליה יומא מאורתא א"ל ח] ד) (רבה בב"ח תרדא) ה) תניא ו) הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה"כ אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר ט] מתיב רב אידי בר אבין ז) ה) אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת והא בין אכילה לשתייה אי אפשר דלא הוה שהות ביום דמתיידע ליה וכפר ליה י] דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אינו חייב אלא חטאת אחת ואי סלקא דעתך ידיעות ספק מחלקות לחטאות ליחייב שתי חטאות אמרי כי אמר ר' זירא לרבי הא רבנן היא והא מדסיפא רבי היא דקתני ה) ישתה ציר או מוריים פטור הא חומץ חייב ומני רבי היא דתניא חומץ אין משיב את הנפש רבי אומר אומר אני חומץ משיב את הנפש ומדסיפא רבי רישא נמי רבי אמרי סיפא רבי רישא רבנן איתיביה רבא אכל היום אכל למחר נהנה היום נהנה למחר אכל היום נהנה למחר נהנה היום אכל למחר ט) ואפילו מכאן ועד שלש שנים מנין שהן מצטרפין זה עם זה ת"ל 2 תמעול מעל ריבה ואמאי הא כיפר עליה יום הכפורים אמרי כי מכפר יוה"כ על איסורא על ממונא לא מכפר ואיבעית אימא כי מכפר יוה"כ על כוליה שיעורא על פלגא דשיעורא לא מכפר י) וכן אמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות רבי יוחנן אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא יא] על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקא תלי לאשם בחטאת אלא לריש לקיש חטאת באשם מיבעיא ליה קשיא ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש כ) דתניא ישני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס ל) (פטור בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס) והזה ושנה וטבל והלך בשני ונכנס חייב רבי

תוספות

והתניא כל שחלוקות כו'. ואף על גב דר' יהודה קאמר לה לעיל (דף טו:) מכל מקום לא משמע דפליג עליה רבי בהא ולרבי יוסי ברבי יהודה יח] הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות כגון חלב ודם פיגול ונותר חלוקין לאשמות דצריך להביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל בידיעה לא קמיירי יט] וגם לרבא הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות בידיעת ודאי חלוקות לאשמות בידיעת ספק: **אלא** מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ וכזית לאחר יוה"כ. דהשתא איכא שתי אשמות אכילת חלב דלפני יוה"כ כיפר יוה"כ במקום אשם ואכילת חלב דלאחר יוה"כ הביא עליו אשם והשתא איכא ב' אשמות הכי נמי דאם נודע לו אחר כך על שניהן שיביא שתי חטאות והא אכלם בהעלם אחת אלא לא מייתי ואם כן שמע מינה דהאי כללא כל שחלוקין כו' ליתא שהרי הכא איכא ב' אשמות וליכא כי אם חטאת אחת: **אמר** ליה דילמא יום הכיפורים אינו מכפר אלא אם כן הודע. ועתה יש שתי חטאות כמו שתי אשמות. אמר ליה רבא בר רב חנן תרדא רבא בר רב חנן היה חבר אביי כדאיתא פרק ע) כילד מברכין (ברכות דף מו): כ] **הא** דנקט חלב שחרית ביום הכיפורים ולא נקט מילתא דהיתר וחייב קרבן עבור יום הכיפורים עצמו לאסורה באכילה דאם כן צריך למינקט ככותבת שהוא שיעור אכילת יום הכיפורים ונקט שיעור זוטא ולכך נקט כזית חלב שהוא פחות:

רש"י

ר' **אליעזר היא**. הילכך ליכא למימר חולין לעזרה נינהו: **ואתני אי ראשון שומן אכל**. ודאי השני חלב ואי אכל ודאי חלב ב) מספקא ליהוי ליה כפרה להגין עליו עד שיודע לו ויביא חטאת ואי לא ליהוי נדבה: **ונודע לו**. שספק הוא: **כשם**. שאם יודע לו באחרונה שכולן ודאי חלב היו יב] ג) ודאי ליהוי מביא חטאת על כל אחת ואחת דידיעות ספק שבינתים מחלקות לחטאות דלא הוי העלם אחת: **כך מביא אשם תלוי על כל אחת**. כל זמן שלא נודע לו ידיעה ודאית: **כאן שנה רבי**. כדפרישית מ): **אלא מעתה אכל כזית חלב קודם יום הכיפורים וכזית חלב לאחר יום הכיפורים**. ושניהם בהעלם אחת: **במקום אשם תלוי**. כדקתני בפ' בתרא (לקמן כה.) חייבי אשמות תלויים שעבר עליהן יום הכיפורים ד) יג] א' והוה ליה כידיעת ספק: **דילמא**. הא דאמרינן יום הכיפורים מכפר והוא דמתיידע ליה יד] שספק חלב אכל: **הודע ולא הודע תנן**. בפ"ק דשבועות (דף יג:) מפרש בגמרא בין שנודע לו ספקו בין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכיפורים יוה"כ מכפר אלמא אף על גב דלא מתיידע ליה לגמרי מכפר: **תרדא**. ה) שוטה. לשון אחר עלל: **אכל ושתה בהעלם אחת**. ביום הכיפורים: **אינו חייב אלא אחת**. דשתיה בכלל אכילה: **דמתיידע ליה**. כלומר טו] אי י) שיעור דהוי אפשר לאודועי וכיון דאיכא שהות דיום הכיפורים בנתיים כדי ידיעה קם ליה ההוא שיעור במקום ס) ספק ידיעה באשם תלוי: **רבנן היא**. ר' יוסי ור' אליעזר: **אכל היום**. משל הקדש שוה חצי פרוטה: **נהנה**. במידי דלאו בר אכילה: **ומכאן עד ג' שנים**. ובהעלם אחד טז]: **הא כפר עליו יוה"כ**. שבינתים על חצי שיעור קמא ואי ידיעות ספק מחלקות הא הוה יוה"כ כידיעת ספק ואמאי מצטרפין: **היינו דתלי לאשם בחטאת**. דכשם שאם היתה ידיעה ודאית בנתיים היתה מחלקת לחטאות דכתיב (ויקרא ה) או הודע אליו חטאתו כך ידיעת ספק מחלקת לאשמות ומביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אלא לריש לקיש חטאת באשם איבעי ליה למיתלי כשם שידיעת ספק מחלקת לאשמות כך מחלקת לחטאות ולכשיודע לו באחרונה יביא חטאת על כל אחת ואחת דהא עיקר ידיעת ספק באשם כתיבא: **אחד טמא ואחד טהור**. ואין ידוע איזה טמא ואיזה טהור: **ולא נכנס**. למקדש: **בשני ונכנס**. למקדש יז]: **חייב**. על ביאת מקדש דממה נפשך איכא ידיעה ודאית וטמא הוא שהרי הלך ו) בשתיהן: **בשני ונכנס**. ובכניסתו בשני נעלמה ממנו טומאה דכניסה ראשונה חייב:

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ח מהלכות שגגות הל' ז [ופסק כרבי והטעם מבואר בכ"מ]
יג ב מיי' שם הלכה ח:
יד ג מיי' שם פי"א הלכה ט:
טו ד מיי' שם פ"ג הלכה ט:
טז ה מיי' שם פ"ו הלכה ה:
יז ו מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל"ה טוש"ע א"ח סי' תריב סעיף ט בהגה:
יח ז מיי' פי"א מהלכות שגגות הלכה ו [ז]:

מוסף רש"י

אכל ספק חלב. חתיכה ספק חלב וספק שומן, **ונודע לו**. לאחר זמן שהוא ספק חלב והרי הוא באשם תלוי, וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל (שבועות יט.). **על שגגתו אשר שגג**. בפרשת אשם תלוי כתיב (שם). **ידיעות ספק מחלקות לחטאות**. והכי קאמר רבי כשיודע לו לאחר זמן שחלב היה, יביא חטאת על כל אחד ואחד, שידיעת ספק שהיתה לו בינתים מחלקתם דלא ניהוו שני זיתי חלב בהעלם אחד, כך כל זמן שלא נודע לו שכן ודאי חלב אלא ספק חלב מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת, אלמא מדקתני שמביא חטאת על כל אחת סבירא ליה ידיעות מחלקות לחטאות (שם). **תרדא**. אין לב (ב"ק קה: עי"ש) משועמם (ב"מ כ:) שוטה בהול (זבחים כה:). **אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת**. דחד שמא הוא, דאכילה ושתיה מחד קרא נפקא (יומא פא.). **ואפילו**. לא השלים אכילתו, **מכאן ועד שלש שנים**. מנין שהוא חייב (מעילה יח:). **אחד טמא**. מת קבור בו ואי אפשר להלך שלא יאהיל (שבועות יט.). **והלך בראשון**. ואינו יודע אם בטמא אם בטהור, **ולא נכנס**. למקדש, **בשני ונכנס**. וחזר והלך בשני וידע שהלך בשניהם והרי הוא טמא ודאי, ונכנס למקדש בהעלם טומאה שנתעלם ממנו, טומאה, **חייב**. קרבן עולה ויורד, שיש כאן בתחילה ידיעה ודאית (שם). **הלך בראשון**. וידע שהוא ספק טמא, **ונכנס**. למקדש בהעלם טומאה, ששכח הילוכו בשביל זו, **והזה ושנה**. הזה בשלישי ושנה בשביעי, **וטבל והלך בשני**. וידע שהוא ספק טמא, **ונכנס**. למקדש בהעלם טומאה, **חייב**. או מחמת ביאה ראשונה או מחמת ביאה שניה, דמה נפשך או ביאה ראשונה או ביאה שניה בטומאה היתה (שם).

שיטה מקובצת

א) ליהוי ליה כפרה: ב) אלעזר בר' שמעון אות ו' נמחק: ג) ידיעות ספק מחלקות לחטאות ה"מ למיפרך מאי כשם כדפריך לקמן לרשב"ל: ד) ידיעות ספק אין: ה) כללו של דבר כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות אכל כזית חלב לפני יוה"כ [וכזית חלב אחר יוה"כ] דהשתא איכא שתי אשמות יוה"כ דהוי במקום אשם וכפר על כזית ראשון אי הוי ספק חלב ואחר יוה"כ יביא אשם תלוי על הזית השני ה"נ דמייתי שתי חטאות על שניהם כשיודע לו שאכל חלב והא בהעלם אחד אכלינון ואפילו ידיעת ספק אין ולדבריו אין הכלל כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות קיים שהרי יש כאן שני אשמות ואין כאן אלא חטאת אחת כך פי' התוס' אבל מדקאמר ולדידך דאמרת ידיעת ספק מחלקת לחטאות משמע שאין פריך כך אלא ה"פ לדידך דאמרת [דידיעות] ספק מחלקות לחטאות כמו שמחלקות באשמות ואע"פ שאינו ראוי שידיעת ספק תחלק בחטאות (תחלק) כיון שאינו מביא (אלו) [אלא] בידיעה ודאית אלא שאתה [רוצה] לומר אותו מכלל זה כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות א"כ כל דבר שמחלק באשמות מחלק בחטאות ויוה"כ כיון שמחלקת באשמות יש לחלק נמי בחטאות וזה אי אפשר כיון דליכא ידיעה כלל וא"כ אין הכלל אמת לענין יוה"כ הילכך ספק ידיעה נמי לא תלמוד ממנו וכן יש לפרשו כל שחלוקין בחטאות דהיינו ידיעה ודאית חלוקין באשמות בידיעת ספק וכן אתה צריך לפרש גבי כזית חלב [שחרית] וכזית [חלב במנחה] וגבי אכל [ושתה] בהעלם אחת [אכל היום ואכל למחר] (וגבי) [אמאי] הא [כיפר עליה יוה"כ] ואי [ס"ד ידיעות ספק] מחלקות בחטאת כמו שמחלקת [באשם תלוי] וא"כ יוה"כ כחטאת [מה] חטאת [אם הפסיק] א) בשתי חצאי [היום] לעשות ונודע לו לא יצטרפו [אף] אשם מעילות: הרא"ש ז"ל כל שחלוקין כו' ואי אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות כיון דס"ל לרבי דמחייב אשם תלוי על כל אחת ואחת מידיעת ספק א"כ לא הוי הכלל ברור בשלמא לר' יוסי ברבי יהודה דסבר דאפילו לאשם תלוי אין ידיעות ספק מחלקות ניחא כללו של דבר כדתנן במתניתין כשם שאם אכל כזית חלב ונותר ופיגול כו' דהיינו ספק חלב וספק נותר ומיירי דלא היתה ידיעה כלל: ו) מכפר אע"ג דלא תיבת על נמחק: ז) רבא תרדא הודע: ח) אמר ליה תרדא תיבות רבה בב"ח ל"ש: ט) מתיב. גליון הוי כמו אתקפתא דלעיל אלא דלעיל פריך מסברא ומצי לדחויי דאה"נ כדתריץ לעיל אבל הכא פריך ממשנה דתני בהדיא אין חייב אלא אחת. מהר"י ז"ל: י) ליה יום הכפורים דיוה"כ: יא) מביא חטאת על: יב) ודאי חלב היו מביא תיבות ודאי ליהוי נמחק: יג) הכפורים פטורים והוה ותיבת א' נמחק: יד) ליה קודם יוה"כ שספק חלב אכל אבל ידיעת ספק אימא דלעולם אינה מחלקת: טו) [כלומר איכא] תיבת אי נמחק: טז) א' והיינו צירף את המעילה לזמן מרובה דתנן לעיל [דף טו ע"ב] דחייב: יז) למקדש ובכניסתו [נעלמו] ממנו מקדש וידע טומאה [דהוי ליה] ידיעה [בתחילה] ובסוף והעלם בנתים: יח) יהודה. גליון דאם אכל בהעלם א' ספק שלשתן חייב שלשה אשמות. מהר"י ז"ל: יט) קמיירי דהא סבר דאף באשמות אין ידיעות מחלקות גי' מהר"י ז"ל: כ) הא. גליון וזה לשון הרא"ש ז"ל אילו אכל כזית חלב הוי מצי למימר אכילה סתם ולאו דוקא א"נ משום כזית נקט [חלב] דאכילת היתר בעינן ככותבת. ע"כ:

א) נראה דצ"ל דמה חטאת אם הפסיק בשתי חצאי זיתי חלב שנודע לו בנתים שאכל ספק חלב לא מצטרפי ה"נ אשם מעילות הוא כן וא"כ היכי תנן דצירף את המעילה ואפי' מכאן ועד ג' שנים.

מסורת הש"ס

א) שבועות יט: ע"ש, ב) [לעיל ח: טו:], ג) [שבועות ב: לקמן כו.], ד) [נ"ל רבא בר חנן תרדא ופי' של תרדא שוטה מוריד ריר ערוך ערך תרד וע' רש"י ב"ק קה: וב"מ כ:], ה) [נ"ל תנן], ו) [לקמן כה.], ז) [יומא פא.], ח) יומא פא., ט) [מעילה יח: ע"ש], י) [שבועות יט: כל הענין עד סופו], כ) [שבועות יט.] תוספתא דטהרות פ"ו ה"ה, ל) רש"ק מ"ז, מ) [לעיל יז: במשנה], נ) נ"ל איכא, ס) נ"ל ידיעת ספק, ע) [נ"ל כילד משתתפין עירובין דף פו.],

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה יח
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל רבא תרדא הודע: (ב) רש"י ד"ה ואתני וכו' ומספקא. נ"ב נ"ל או מספיקא: (ג) ד"ה כשם וכו' שכולן ודאי חלב היו ראוי להיות מביא: (ד) ד"ה במקום אשם וכו' יום הכיפורים פטורים והוה ליה: (ה) ד"ה תרדא. נ"ב ובבבא מליעא דף כ' פרש"י לשון שעמום: (ו) ד"ה חייב על ביאת וכו' הלך בשתיהן ובכניסתו נעלמה ממנו טומאה הס"ד והשאר נמחק ונ"ב כך פרש"י בשבועות דף י"ט:

רבינו גרשום

כך על לא הודע שלהם. שנודע לו שספק חלב ודם ונותר אכל מביא אשם תלוי על כל אחד: חתיכה אחת שנינו. ברישא דמתניתין: וחייא בר רב אמר חתיכה אחת מב' חתיכות. א' של חלב וא' של שומן שנינו דלא ידע אי זו אכל: במאי פליגי. מכדי בין למר בין למר חייב באשם תלוי במאי פליגי: רב אסי סבר יש אם למסורת מצות כתיב. ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשנה היינו חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן שמצוה שלא לאוכלה: יש אם למקרא מצות קרינן. היינו ב' חתיכות של ספק שמצווה שלא לאוכלן: לא תיזלו בתר איפכא. להפך אחר קושיות יכול לשנויי לכו כו': עד שישגוג בב' מצות. בב' חתיכות דקסבר יש אם למקרא ומצות קרינן: כוי. דלא הכריעו בו חכמים אם מין חיה אם מין בהמה חייבין על חלבו אשם תלוי והא כוי חתיכה אחת היא: אמר ליה ר' אלעזר. אית ליה אם למסורת מצות כתיב: ספק בן תשעה לראשון. כגון הבא על יבמתו בתוך ג' חדשים שמת אחיו ואשתו ילדה לסוף ו' חדשים והרי הוא ספק אם בן תשעה הוא ושל ראשון או בן שבעה ושל אחרון יוציא דשמא הוולד בן של ראשון הוא ולא היתה זקוקה לו וקא עבר עלה משום אשת אח והולד כשר ממה נפשך אם בן ראשון הוא הרי הוא כשר ואם בן אחרון הוא הרי הוא כשר: וחייבין. שניהם אשם תלוי שזה וזו לא ידעו שהיא מעוברת והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייב באשם תלוי: הא נמי ר' אלעזר היא דסבירא ליה דיש אם למסורת: נמצא על שלו טמאין וחייבין קרבן. דאמרינן בנות ישראל משמשות בב' עדים אחד בעילה בודקות עצמן אם טהורות הן אחד לו ואחד לה. בעד אחד מקנחת בעלה לראות אם יש בעד כלום דם ובעד אחת מקנחת את עצמה. אם נמצא על עד שלו דם טמאין דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה. וטמאין כל הטהרות שנגעו אחר מיכן וחייבין בקרבן חטאת על הנדה דשוגגין היו וכן אם נמצא דם על עד שלה: איותיס. פירש לאלתר אחר בעילה טמאין נמי וחייבין בקרבן דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה: נמצא על עד שלה לאחר זמן. שבא עליה כגון שלא בדקה עצמה לאלתר לאחר בעילה אלא לאחר זמן ומצאה דם טמאין מספק דספק אם בשעת בעילה היתה נדה וספק שמא לאחר מיכן ראתה הילכך טמאין מספק וכל הטהרות שנגעו למפרע משעת ביאה תולין לא אוכלין ולא שורפין: ופטורין מן הקרבן מחטאת: ותני עלה וחייבין באשם תלוי. והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייבין באשם תלוי: חתיכה אחת ספק של חלב וספק של שומן ואכלה פטור. לגמרי מ"ט דרב קסבר ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן משום הכי חייב באשם תלוי דב' חתיכות איפשר לברר איסורן אם נגע ואכל בעיקר האיסור דבודקין האחרת שנשיירה מי שהוא בקי יכול לראות אם זו היא של שומן ודאי אותה שאכל חלב היא הילכך קודם שלא בדקוה חייבין אשם תלוי ואחר שבדקוה ונודע לו דודאי חלב הוא חייב חטאת אבל חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן ואכלה מאחר שאכלה אי איפשר לברר איסור אם חלב היתה אם שומן הילכך אין מביא אשם תלוי דאין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שאיפשר להתברר לאחר זמן איכא דאמרי ב' חתיכות איפשר לברר איסורא להכי חייב דהיה לו לברר איזו אכל אבל חתיכה מה יכול לברר בה הילכך פטור: מאי איכא בין טעמיה דרבה לטעמיה דר' זירא. תרוויהו בעו חתיכה אחת מב' חתיכות. איכא בינייהו כזית ומחצה. כגון ב' חתיכות באחת יש בה כזית ובאחת יש בה חצי זית ואין ידוע אי זו של חלב ואכל אותה של זית: לרבה איכא מצות. דמכל מקום הא איכא בינייהו ב' חתיכות: לר' זירא אי איפשר לברר איסורו. דאותו חצי זית שנשתייר לא מינכר אי חלב הוא או שומן דדבר מועט הוא הילכך פטור. לישנא אחרינא לרבה ליכא מצוות דמצוות משמע ב' חתיכות שלימות וליכא ופטור. לר' זירא חייב דחצי זית נמי איפשר לברר איסורו אם הוא שומן או חלב מי שהוא בקי ע"י הדחק לידע מה היה הזית שלם הילכך כב' חתיכות דמי וחייב: איתיביה ר' ירמיה לר' זירא דהא כו'. וספק בן תשעה ונדה שנמצא על שלה לאחר זמן דכל הני אי איפשר לברר איסורן וחייבין אשם תלוי וקא פשט ליה אכולהו א) הא מני ר' אלעזר היא. ולאו דברי הכל: מ"ט דרב קסבר ב' חתיכות. איקבע איסורא דודאי אחת מהן חלב הילכך חייב חתיכה אחת לא איקבע איסורא דספק שומן היא: מאי איכא בין איקבע איסור לאיפשר לברר איסורו. ובין רבא דבעי מצוות: לרבה ליכא מצוות בעידנא דאכל ישראל את השנייה דהא ראשונה ליתה דאכלה נכרי: וכן נמי לר' זירא פטור. דהא כי אכל ישראל את השנייה לא נישתייר שם ואי אפשר לברר איסורא

א) ע"כ שייך לדף יז ע"ב

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאות ניטהו לכל חלב וחלב כיוסה לימיר שניהן זה הוה הטהור ויכול ידיעה ולית ידיעה בתחלה וסוף ידיעה בסוף ולית ידיעה בתחלה וטומאת מקדש בעינן ידיעה בתחלה וסוף ולעלם בנתיס ות"ק דמחייב מפרש טעמיה לקמן: **ואפילו בקמיירא.** בתרתי קמיירא בתמיה והא ליכא ידיעה ולית (ג) בכיוסה לחלייהו: **שכח שהלך בראשון.** ולף על גב דטומאה ולית היא מיכא ליכא למימר שכח שהלך בראשון דהכא את הלך מקצת ידיעה בתחלה דר' שמעון ס"ק אליבא דר' שמעון לף פטרו אלא בבתרייתא דאילו בקמיירא כיון דממה נפשך ליכא (ד) טומאה ידיעה ולית שהלך בכיוסה אף על פי שכשכח שהלך בראשון אפילו הכי מקצת ידיעה בידיעה והוה ליה ידיעה (ה) ולית: **ור' שמעון בן יהודה סבר.** אף על גב (ו) דטומאה ידיעה ולית היא כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה למימר: **ר' ישמעאל הוי.** בפרק שני דשבועות (י"ב:): **וקשיא דיש נקיס אדיש נקיס.** למימר לף מוקמה כרבי ולימא ידיעה בסוף כולה: **ועלם והוא עמה.** משמע אף על גב דליכא אלא העלמה בטומאה מייב: **ועלם הוי.** מדאפיק הני תרי ועלם בתחלה בידיעה טומאה דבעי בתחלה וסוף לף אלא מהכי תרי ועלם משמע דבעי בתחלה וסוף לף אלא מהכי תרי ועלם דשבועות (דף ז.): **מתני' חלב ונותר וכו'.** וכסבור שניהן זמין להיתרן: **לפניו. חשמו נדה וחזחוהו עמו בנים.** בא על אחת בסבור זו חשמו בסבור זו שטהורה היא ונמלא שחשמו היתה נדה ועוד שפק על לינו מהן בא: **ור' יהושע פוטר.** מפרש בגמרא (ד) אשר תחא בה עד שיודע לו במה תחא: **או שעשה.** מלאכה בשבת ולינו יודע לינו מלאכה עשה אם תרש אם זרע: **לף מאשם תלוי.** מפרש בגמ' (ע"ב): **לף נחלקו.** ר' אליעזר לחמר לא בעינן שידע במה תחא (ו) [ור' יהושע לחמר בעינן שידע בשתי תחא][ז] **על דבר שהוא (ח) משם אחד.** כגון שתי אילנות של מין אחד לפניו ולף ידע אם מזה נקט אם מזה: **שהוא חייב.** שהרי ידע במה תחא לינו מלאכה עשה שבלקיטת תלשים תחא: **על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות.** כגון ספק קנה ספק קנמן אי נמי ספק תלשים ספק עגבים וכן בשתכוין לזו ועשה את זו דבה לכתיב בקרא בין לחידעה בין לחתעלם[ט] היק לר' יהושע על אחת מהן שנעשית בשני מעשים: **אדמוקמת.** לרבי ישמעאל[י] לוקמה ברבי. ול"ל על כרחך דלמו כרבי ממש דאם כן בלא קשיא הרים לקים מלר"ל שאין למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעה בית רבו ומ"ש מחייב לסוס מני ידיעה בית רבו וכרבי סבר שמה ידיעה בלא בית פריך מדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי וכיוהיעה מקצת כמו ידיעה ספק לסבר רבי שמה ידיעה: **הא מתניתין היא דתנן בו'.** והקשה הרב ר' שמואל מוומדון והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי לרבי ישמעאל לף בעי ידיעה בתחלה לעולם לימת לך דבעי [ט] אי מסוס לחמיר בין רבו ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני: אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניהוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה: ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב ונודע לו שספק אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שוודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' ידיעות ספק מחלקות

רבינו גרשום

מה אכל: ולרב נחמן חייב דהא איקבע איסורא. דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: איתיביה רבא לרב נחמן. והא כרי וספק בן ס' וספק נדה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסורא וחייבין באשם תלוי: השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. ר' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: וחכמים פוטרים. דבעו קביעותא: ואמאי א"ל דהא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא אם קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטת ר' אלעזר. דלא בעי קביעותא לאיסורא: באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפריקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שודחנו כ)כרת ושגגתו חטאת הא כיון דאין דרונה כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אלעזר מאי איריא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אלעזר כר': אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אלעזר דבבא בן בוטא היא: דתנן אלא אמר לו המחן. שלא תביא אשם תלוי: עד שתמצא דבר שיש בו ספק חייב חטאת היינו כגון אכל תחיכת ספק חלב ספק שומן או כיוצא בזה והרי אמרו לו היינו ר' אלעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חייב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שאחמול חטא והיום עדיין לא חטא. אמר המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אמר לי המחן כו': כדאמרן: בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל את היו ב' תחיכות: ור' מחייב. דקסבר איקבע איסורא: אכל את הראשונה בשוגג ואת השניה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' תחיכות היו: את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא תחיכה אחת: ור' מאיר מחייב. מ"מ דמעיקרא היו ב' תחיכות ואיקבע איסורא: והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' תחיכות: אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוא ודאי] כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל תחיכת השומן וחברו אכל תחיכה של חלב וחייב חטאת אינו כן שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא: אי ר' מן הדין ומן הדין הוא. דשני ליחייבי דהא אית ליה איקבע איסורא מעיקרא: ואי רבנן. שני אמאי חייב: משום דלא איקבע ראשון בחטאת נימא לשני דפטור אייתי חולין לעזרה. דאשם תלוי דידיה נמי הוי חולין דהא איהו פטור מקרבן: אמר רב אשי. האי דקא מייתי שני אשם תלוי דאפילו שלא מן הדין: ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. הואיל (וכך) דבין כך ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני. אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניהוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה: ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב ונודע לו שספק אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שוודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' ידיעות ספק מחלקות

רבינו מקובצת

ג) והיזה ושנה וטבל: ד) חייב ואמאי חייב: ה) כידיעה קא סלקא דעתין אות ב' נמחק: ו) מקצת מלאכה עשה: ז) שהוא משום שם אחד: ח) על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קנר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק עגבים וכן נתכוין לזו ועשה זו. תפש לשון דהכי הוא ודאי דמחא מיירי דמתכוין לזו ועשה זו דאחא שייתי לה אבל אין זקוק לומר למיירי כלל בספק (אפה) [קנר] ובספק טחן דמחא לא איירי כלל דודאי זקוקים אנו לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אידיעה דלר' יהושע עד שמתכוין לחטא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא דבתרייהו פטר ר"י כדתנן במתני' במילתיה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמילתיה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. תוס': ט) פוטר ותמהני גליון כן גרס רש"י עד דמתכוין לחטא בה. תוס': י) על מה נחלקו (אלא בפירוש המשנה תיבות אמר ר"ש ל"ש: יא) איכא ידיעה טומאה ועל תיבות ידיעה נרשם עליו קו להורות כי לפ"ד הוא יתר: יב) ידיעה טומאה ודאית: יג) אע"ג דידיעה טומאה ודאית: יד) שהוא משום שם אחד: טו) דבעי ידיעה בית רבו אי: טז) רבו מרבי ועוד:

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. לאין כאן בתחת מכוון ידיעה ולית בתחלה, אלא ידיעה בתחלה של שניל שני פקיקא היא, שהרי טהור לו מטומאתה לשעה אם הרגשון הוא טומאה (שבועות י"ח). פוטר בכולן. אף בילפותא ולקמן מפרש לה (שם). **ואפילו בקמייתא.** בתמיה, ממה נפשך טמא הוא, קודם שנכנס היה טמא ולפי ידיעתו ולפי הוא ליה בתחלה (שם י"ט:). **שכח שהלך בראשון.** ואין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). ת"ק **סבר** מקצת ידיעה בידיעה דמיא. ת"ק לטיל בי"ט שפוטר בהוא ובאו ואיני פוטר בילפותא, סבר כיון דטומאה ולפי ידיעתו לא ידע לה בתחלה אלא בסוף, ואיני יודע אם בתחלה היה טמא ואם בסוף, ולפיכך היא מספקא ליה, ומ"מ לא ידיעה אלא ספק, שהרי היה מספק ידיעתו ספק בהוה ובשנה, דלפיכך ספק הוא, אבל הכא לא היה ידע לה כלום מלתא דהוה לי ידיעה ולפיכך ידיעה היא, שהרי כשנכנס לבית הכסא ידע שהוא טמא, ועכשיו אינו יודע אם יצא בטהרה או בטומאה, ואע"ג דהוה ליה ספק ספיקא, ספק יצא ספק לא יצא, ספק יצא בטהרה ספק בטומאה, ספק בטומאה ספק בטהרה, הרי זה ספק אחד, ואע"ג דספק ספיקא הוא, ספק אחד הוא, ואין ספק ספיקא אלא בשני ספיקות, ואע"ג דידיעה ספק היא, ידיעה ודאי היא, ואין ספק ידיעה אלא בשני ידיע

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ז [טור אה"ע סימן כ]:
ב מיי' שם:
כג ג מיי' פ"ז שם הל' יא:
כד ד מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה יח וכחכמים:
כה ה מיי' פ"ח מהל' שגגות הל' א:
כו ו מיי' שם פ"ב הל' ח:
כז ז מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: ויקרא ד כג

שיטה מקובצת

מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב (א) א) ב) [דאמר רב נחמן אמר שמואל א המתעסק בחלבים ועריות חייב] שכן נהנה א] ג) ואי מתעסק בשבת פטור ב] מאי טעמא ד) מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה כגון שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר דאיתמר ה) נתכוון להגביה את התלוש ב וחתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון לשום חתיכה לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר ג פטור ג] דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: ד] רבי יוסי אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם אחרי הכי א"ל ה] הגביה בין השמשות מהו אמר להו דקדקתם אחרי ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום ומקצתה למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר ו] פטור הא שמענא ליה דמחייב ד דתנן ו) רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף רבי יוסי אליבא דר"א הכי מתני רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג חייב: א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי: תניא א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי שנאמר 1 כי תחטא ולא ידע פרט לזה שידע שחטא אמר לו ר"ש זהו תלוי שנאמר ועשה ולא ידע וזה לא ידע במה עשה אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או ה ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמענא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש ז] אומר לא נחלקו כו' ח] אם כן מה ת"ל 2 אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה ט] א"ל רבא לרב נחמן והא תינוקות דכי מתעסק דמי ו) ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע ו פוטר עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות י] הואיל ומקלקל בחבורה חייב יא] מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל יב] ר' יהודה אומר אפי' מתכוון ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע ז פוטר והא הכא יג] מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה ח) שיננא שבוק מתני' ותא יד] בתראי הכא במאי עסקינן כגון שאבד מלקט מלבו טו] נתכוון ללקט ענבים ושכח וסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו

מתיב

תוספות

לשון התוספות דאיתמר נתכוין להגביה התלוש וחתך המחובר. לפי מה שפירשנו צריך לומר ועלה בידו מחובר אותו עצמו יח] שמתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוין למחובר פטור כמו ההיא דשתי נרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו ורבינו שלמה יצחקי לא פירש כן יט]: **דהא** לא איכוון לחתיכה דאיסורא. ואם תאמר שוגג נמי דכל התורה כולה לא מתכוון לאיסור ויש לומר בכל התורה כולה כשאמר מותר הוא בשוגג בדבר שהוא ידוע לנו שהוא איסור אבל הכא מתכוון לדבר שהוא היתר לגמרי עלמא אם היה כפי מה שהוא סבור ולכך פטור משום דהוי מתעסק: **אבל** בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב ל. לכך פריך לשמואל ולא פריך לאביי ורבא דלעיל משום דלשמואל איירי בהכי במתכוין לאיסור לא] ומיפטר מטעם מלאכת מחשבת אבל לאביי ורבא לא פריך משום דאינהו לא מיירו בהכי אלא מיירו שנתכוון להיתר דפטור מטעם בה פרט למתעסק דהכי סוגיא דלעיל: **הכא** במאי עסקינן שאבד מלקט מלבו כגון שנתכוון כו'. ובהא פליגי ר' אליעזר ורבי יהושע כדמפרש הש"ס וניחא עתה דלא פריך הא בחד מינא חייב דדכוותיה בחד מינא קמיירי כגון שנתכוון ללקט תאנים הללו ושכח וכסבור תאנים אחרים בעינא שהם מצד אחר והלכה ידו על התאנים הראשונים ומשום הכי חייב כיון דמעיקרא לתאנים הללו נתכוון דהא דפטור מטעם מלאכת מחשבת בנתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר מיירי שלא אבד מלקט מלבו שלא נתכוון מעולם [אלא] לאותו מחובר הראשון:

היינו

רש"י

מתעסק בחלבים. יז] כגון חלב ושומן לפניו ונודע שזה חלב וזה שומן ונתכוון לאכול שומן והביט למקום אחר והלכה ידו אל החלב ואכלו אי נמי חלב וחלב לפניו וסבור שהוא שומן ונתכוין לאכול חתיכה זו ואכל את זו ולא דמי לשוגג דשוגג היינו שנתכוין לחתיכה זו עצמה אבל סבור שהוא שומן יח]: **מתעסק בעריות.** כגון נתכוון לבוא על אשתו נדה וסבור יט] טהורה היא אחותו ואשתו לפניו ונשמטה אשתו ולא ידע ובאה אחותו במקומה ולא דמי לשוגג דשוגג כגון שנתכוון לזו עצמה וסבור שהיא אשתו: **אלא מתעסק** (ב) **בשבת.** להכי אתא קרא למיפטריה. מתעסק בשבת מפרש לקמיה: **מלאכת מחשבת.** שחשב ונתכוון למלאכה זו עצמה: **משכחת לה.** מתעסק בשבת כגון שנתכוון כו': **להגביה.** פטור לדברי הכל דהאי מתעסק הוי דלא נתכוון לשום חתיכה: **דקדקתם אחרי.** כלומר נלחתוני וקפחתוני: **הגביה.** חפץ בין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים כדי להוליאו דאהגבהה חייב מיד שיש הגבהה שהיא הולאה כגון שהיא סמוך לרשות הרבים והוא עומד ברשות הרבים מהו היכי מלית למימר התם מקלתה היום ומקלתה למחר: **דקדקתם אחרי.** וחשבתם לנלחני ולא הועלתם כלום דאיכא למימר נמי מקלת הגבהה היום ומקלת הגבהה למחר: **ולר' יוסי.** נהי נמי דמקלתה היום ומקלתה למחר כ] (הוא) גמר מלאכה הוא אמאי קאמר לדברי הכל פטור והא שמעינן ליה לרבי אליעזר דמחייב: **ושנים על האריג.** כל השיעור הוא זה. ובתחלה היינו טעמא דבעי שלשה משום דסתריט דשנים אינן מתקיימין אבל הכא איכא למימר חליו היום וחליו למחר: **כי תחטא ולא ידע ואשם.** גבי אשם תלוי כתיב: **מאי הוי עלה.** דספק אכל ספק לא אכל אליבא דר"ש: **חטא ואינו יודע במאי חטא.** כגון חלב ונותר לפניו ולא ידע איזו מהן אכל או ספק חטא או ספק לא חטא כגון שומן וחלב לפניו: **תינוקות היינו מתעסק.** שנתכוון למול את זה ומל את זה ושוגג כגון שהיה מתכוין לזה עצמו אבל סבור שנולד בשבת: **בדבר דלאו מלוה.** כגון נתכוין לתאנה זו ולקט את זו: **מקלקל בחבורה חייב.** דהכי אמרינן בבבא קמא בפרק המניח את הכד (דף לד:) כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר: **אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב.** כא] ואת אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בסתם ואפילו בחד (ג) מינא: כב] **אפילו ר' יהושע מחייב.** כג] דלאו מתעסק הוא שהרי ללקיטת תאנים נתכוון וליקט תאנים אף על גב דאביי ורבא לא פטרי במתעסק אלא במתכוין להיתר כגון לחתוך את התלוש כד] אבל שמואל אפי' במתעסק באיסור פטר מדנקט הש"ס למילתיה מלאכת מחשבת אסרה תורה משמע שיתכוין כה] בו: **ותא בתראי.** תריך כוותי דמתעסק פטור והכא לאו מתעסק הוא דאותה שנתכוון אותה ליקט ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה ראשונה של לקיטה אבדה מלבו ושכחה כגון שנתכוון ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים וליקטן דלא מתכוון הרי נעשית בקשתו שלענבים היה צריך (ד) כו] [אבל לא נעשית מחשבתו] שבשעת לקיטה חשב על התאנים ועכשיו נמלא שלא נעשית מחשבתו ואנן תרוייהו בעינן בקשתו ומחשבתו כז]:

מסורת הש"ס

הגהות הב"ח

מוסף רש"י

רבינו גרשום

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט.], ב) תוספתא דשבת פי"ב ה"ג ע"ש, ג) [ליתא בתוספתא], ד) תוספתא דשבת פ"ב ה"ז, ה) ס"א אביי,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דר"ש שזורי סבר אבד מלקט מלבו וכו' **ורבי יהודה:** (ב) רש"י ד"ה אם בנשימה וכו' והדליק זה חייב: (ג) ד"ה מאי טעמא וכו' **הוא פטור הס"ד:**

שיטה מקובצת

א] שהוא משום שם אחד שהוא חייב על מה נחלקו על ותיבת אלא נמחק: ב] ורבי יהודה מאי קאמר דפליגי. פי' אם כמו דשנינן לשמואל דמתעסק פטור ומתני' דר' יהודה מתוקמא באבד מלקט נעמוד מילתא דר"ש [ג"כ בהכי] א"כ ר"י מאי אתא לאשמועינן אלא לאו מתעסק כו' אבל לא רצה לומר איפכא דר"ש ור"ש שזורי סברי מתעסק חייב ור"י [סבר] פטור דלכאורה משמע לישנא דר"י אפי' במתכוין ללקוט תאנים ולקט ענבים ולא משמע כולי האי דאיירי דאבד מלקט מלבו. תוס': ור' יהודה מאי קאמר דפליגי במתכוין ללקוט ענבים וכשאבד מלקט מלבו וכדפי' לעיל והיינו כו': ג] ע' בחדושין: ד] שמעון ור"ש שזורי סברי שכח: ה] ולא שנא בדבר שהוא בשני: ו] ע' בחדושין: ז] דולקות או כבויות ונתכוון תיבת ארוכות נמחק: ח] פטור. גליון בקצת ס"י כתוב פטור ורש"י גריס כן והתוס' בכמה דוכתא גרסי לעיל כרש"י ז"ל אבל הרא"ש גריס חייב: ט] חייב בשתי נשימות פטור בנשימה אחת חייב פשיטא: י] נהי דאקדומי. ובסמוך פליגי ת"ק ורשב"א אי מחייב אחת או שתים לפי דאמר להקדים איכא בינייהו. תוס': יא] דפטר ואלא דקא מכוין לכבות ולא קא מכוין להבעיר וליכא למימר משום הוי פסיק רישיה דא"כ מאי טעמא דפטר. תוס': יב] ור' אליעזר ברבי צדוק סבר חייב (ותיבת אמר נמחק). ואע"פ דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה יש לפרש דס"ל כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב ובמקלקל בהבערה כר"ש דמחייב. תוס': יג] ר' ירמיה תיבת יוחנן נמחק: יד] זו אביי בר תיבת אמי נמחק: טו] לר"ש ורבי שמעון שזורי דאוקמא פלוגתייהו: טז] מלאכה זו ועשה: יז] מן תיבת תוספות עד סה"ד מוקף בחצאי לבנות: יח] האחרונה תחילה ר' שמעון: יט] עבד מחייב ולא איכפת לן במוקדם ומאוחר כי: כ] כסדר אחורי נמי לא מאחר דליכא למימר: כא] הממלא כלי מצבור: כב] איכוין אלא לחדא ולגבי שניה מתעסק: כג] כוונתו שהוא נפח וצריך פחמין ומתכוין לכבות עליונות שהן גסות: כד] שהוא מקלקל אצלן הס"ד: כה] אביי בר אבין תיבת אמי נמחק: כו] לן היינו דרבי יוסי: כז] פטור דר' שמעון אות ו' נמחק: כח] אפילו נתכוין כו' דשני מינים:

גמרא

מתיב רב אושעיא [א]רבי שמעון שזורי ורבי שמעון אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [א]משם אחד שהוא חייב אלא [על מה נחלקו] על דבר שהוא משום שני שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר [ב]ורבי יהודה מאי קאמר דפליגי בנתכוין ללקט ענבים ולקט תאנים שחורות ולקט לבנות ענבים ותאנים שחורות ולבנות מאי ניהו שני שמות היינו רבי שמעון ור"ש שזורי רבי יהודה מאי אתא לאשמועינן אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דרבי יהודה סבר מתעסק חייב [ג][ור"ש] ור"ש שזורי סברי מתעסק פטור לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהא קא מיפלגי דרבי שמעון [ד]שזורי סבר (א) שכח מלקט מלבו בשם אחד דברי הכל חייב כי פליגי בשני שמות ר' יהודה סבר לא שנא בשם אחד ולא שנא [ה]בשני שמות פליגי [ו]רבא אמר ליקדם איכא בינייהו [ז][ב]והתניא [א]היו לפניו שתי נרות דולקות [ח][ג](ארוכות) ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו להדליק את זו והדליק את זו פטור [ט][ב]להדליק ולכבות וכיבה והדליק בנשימה אחת חייב [י][בשתי נשימות פטור] פשיטא מהו דתימא לא איתעבד מחשבתיה דהא להדליק מעיקרא בעי ולבסוף לכבות וכי עבד מעשה כיבה ובסוף הדליק הוא ואימא פטור קא משמע לן נהי דאקדומי [יא](נמי) לא מקדים אחורי נמי לא מאחר תנו רבנן [ד]החותה גחלים בשבת חייב חטאת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר ברבי צדוק [ג]חייב שתים מפני שהוא מכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות במאי עסקינן אי דקא מיכוין לכבות ולהבעיר מאי טעמא דמאן דפטר [יב]אלא דלא קא מכוין להבעיר מאי טעמא דמאן דמחייב תרתי רבי אלעזר ורבי חנינא דאמרי תרווייהו [ד]כגון שנתכוון לכבות העליונות כדי להבעיר את התחתונות דתנא קמא קסבר מקלקל בהבערה פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק [יג]אמר חייב וכן אמר רבי יוחנן בנפח שנו אמר רבי [יד]יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו [טו][ה]אמי בר אבין ורב חנניא בר אבין דאמרי תרווייהו כגון

רש"י

מאי ניהו ב' שמות. קא סלקא דעתך השתא שחורות ולבנות נמי כשני מינין דמו ואי ר' שמעון ור' שמעון שזורי נמי כרבי יהודה מוקמי פלוגתייהו בנתכוין ללקט את זה ולקט את זה רבי יהודה מאי אתא לאשמועינן: **אלא לאו מתעסק איכא בינייהו.** דשמעיה רבי יהודה לרבי שמעון [טז]שזורי דאוקי פלוגתא באבד מלקט מלבו אבל במתעסק דברי הכל פטור ואתא איהו למימר אפילו נתכוין ללקט כו' הוי מתעסק הואיל ובאיסור נתעסק פליגי ומחייב רבי אליעזר ואפילו רבי יהושע לא פטר אלא בשני שמות אבל בשם אחד חייב ותמה אני כו' אם כן למה נאמר בה פרט למתעסק בהיתר או במתעסק באבד מלאכה [יז]ועשה אב מלאכה אחרת: **אבד מלקט מלבו בשם אחד.** שנתכוין לתאנה זו ושכח כסבור תאנה אחרת הסמוכה לה בעינא והלכה ידו על הראשונה דברי הכל חייב הואיל ולכך נתכוין תחלה ועוד כששכח מחשבתו לא חשב אלא באותו מין עצמו: **בשני שמות.** שנתכוין לתאנים ושכח וכסבור ענבים בעינא והלכה ידו על התאנים: **ורבי יהודה סבר.** אפילו בשם אחד פליגי וסבירא ליה דשחורות ולבנות שם אחד הן הואיל והן מין אחד. [יח](תוספות) מה שאמר במתניתין תמיה אני אם פטר בה ר' יהושע במין אחד שהרי נתקיימה מחשבתו. עד כאן תוספות: **ליקדם איכא בינייהו.** שנתכוין ללקט זו תחלה ואחר כך זו והלכה ידו על האחרונה [יט]ר' שמעון ורבי שמעון שזורי סברי אם משם אחד דברי הכל חייב הואיל ושם אחד הן וסוף סוף תרווייהו עבד [כ]ולא איכפת לן במקדים המאוחר כי פליגי בשני שמות ר' אליעזר מחייב חטאת הואיל ולשניהן נתכוין ושניהם עשה ולא איכפת לן במקדים המאוחר ורבי יהושע פוטר הואיל ובשעת לקיטת כל אחת ואחת לא לזה הוא מכוין הוה ליה כמתעסק ופטור ורבי יהודה סבר אפילו בשם אחד פליגי אבל תמהני למה פטר הואיל וסוף סוף לשניהן נתכוין אבל במתעסק בעלמא שלא נתכוין אלא לאחת ולא עשאה ועשה את חברתה דכולי עלמא פטור: **והא תניא.** סייעתא דחיישינן למוקדם ומאוחר: **להדליק זו.** בשגגת שבת או בשגגת מלאכות: **והדליק זו פטור.** דהיינו מתעסק לא נתכוין אלא לאחת ולא עשאה ועשה את חברתה: **להדליק ולכבות.** כשהיה נר דולק ונר כבוי ונתכוון להדליק זה תחלה ואחר כך לכבות זה וכבה זה ואחר כך הדליק זה: **אם בנשימה אחת.** שנפח ומחמת הנפיחה כבה זה (ב) והדליקה חייב דליכא למימר הי מוקדם והי מאוחר: **בשתי נשימות פטור.** דלא נעשית כסדר [כא]: **לא אתעביד מחשבתיה.** דאיכא למימר כבה ואחר כך הדליק: **החותה.** הממלא [כב]כלים מגדור הגחלים: **מכבה העליונות.** שעכשיו נעשות תחתונות וכבו מחמת המשא של עליונות ומבעיר התחתונות שהיו כבויות מחמת המשא שהיה עליהן ועכשיו עליונות נתבערות: **מאי טעמא דמאן דמחייב תרתי.** הא לא איכוין [כג]לחדא ולגביה מתעסק הוא (ג): **כדי להבעיר את התחתונות.** כלומר להבערת התחתונות לא הוה צריך אלא לכבוי עליונות היתה עיקר כוונתו [כד]שהיה נפח וצריך לפחמין נתכוין לכבות עליונות שהיו גסות ואף על פי שידע שיבערו התחתונות נתכוין לכיבוי של אלו על מנת שיתבערו אלו אף על פי שהוא [כה]מקלקלם אצלו: **מקלקל בהבערה.** כגון דנפח הוא כדאמר רבי יוחנן בנפח שנו דלא ניחא ליה לנפח להבעיר גחלים: **מקלקל בהבערה חייב.** דקיי"ל [ב"ק לד:] אף על גב דשאר מקלקלים פטורין חובל ומבעיר חייבין: [כו]**אמי בר אבין כו' כגון שנתכוין.** לכבויי ולהבערה ואפילו הכי אהבערה פטור תנא קמא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת וליכא קרבן:

תוספות

היינו ר' שמעון ור' שמעון שזורי. דעל כרחיך צריך לומר דהכי פירושו דמילתיה לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שחייב כגון תאנים ותאנים ובאבד מלקט מלבו או לבנות ולבנות ושחורות ושחורות ואבד מלקט מלבו כדפי' לעיל על מה נחלקו על דבר שהוא משני שמות כגון ענבים או תאנים או שחורות ולבנות ואבד מלקט מלבו כדמפרש לעיל טעמייהו דלא מצינו למימר לר' שמעון ור' שמעון שזורי על מה נחלקו על דבר משום שני שמות כגון שלקט תאנים או ענבים ואינו יודע מה לקט דמאי קמשמע לן [כז]: **אלא** לאו מתעסק איכא בינייהו דרבי יהודה סבר דמתעסק חייב ור' שמעון שזורי ורבי שמעון סברי מתעסק פטור. [כח]ורבי שמעון סבר דפלוגתיה דרבי יהושע ורבי אליעזר באבד מלקט מלבו ונתכוין ללקט תאנים ולקט ענבים או שחורות ולקט לבנות דשני מינין הן כדמפרש לעיל טעמייהו אבל במין אחד ובאבד מלקט מלבו לא נחלקו דלכולי עלמא חייב אבל במין אחד דשלא אבד מלקט מלבו כגון שנתכוין ללקט אלו ולקט אחרות פטור משום מתעסק ורבי יהודה אמר אפילו [כט]בנתכוין כו' ובשני מינים פלוגתייהו ובשלא אבד מלקט מלבו ומינה דייקינן דוקא בשני מינין אבל בחד מינא לכולי עלמא חייב כדדייק לעיל הש"ס ואמאי הא מתעסק הוא והדרן קושיין לדוכתיה והא דפשיטא ליה להש"ס האי שיטה דלרבי שמעון מתעסק פטור ומוקי פלוגתייהו באבד מלקט מלבו ולרבי יהודה מתעסק חייב ומיירי בשלא אבד דהכי משמע לישנא דמתניתין דר' יהודה מחייב טפי דקאמר ר"ש שזורי ור' שמעון אומרים לא נחלקו על דבר שהוא משום אחד שחייב כלומר דהתם ודאי חייב על מה נחלקו על שני שמות כו' כלומר דהתם איכא מאן דפטר ועל זה השיב ר' יהודה אפילו נתכוין ללקט תאנים כו' פליגי ואיכא מאן דמחייב ועוד מדקאמר תמה אני אם פטר בה רבי יהושע משמע דר' יהודה מחייב טפי:

רבינו גרשום

אמר רב יוסף ר' יוסי אליבא דר' אליעזר הכי מתני ר' אליעזר אומר ושנים על האריג חייב דבגמר מלאכה הוי בשיעור מלאכה גמורה כדקאמר טעמא במסכת שבת חד חוט סתר תרי לא סתרי וכיון דבגמר מלאכה בעי שיעור מלאכה הילכך פטר שאני אמר מקצת עשה היום ומקצת למחר: נפש כי תחטא ולא ידע. אם חטא אם לאו כגון ספק חלב ספק שומן: פרט לזה שידע שחטא. ודאי אבל אינו יודע מעין אי זו מלאכה: א"ל ר' שמעון. אדרבה זהו עיקר עצמו שמביא אשם תלוי שנ' ועשתה ולא ידע שודאי עשה אבל לא ידע מה עשה והביא את אשמו: אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל. דפשיטא לך דמביא אשם תלוי אינו פשיטא אלא צא ושאל אם מביא אשם תלוי אם לא שהרי לא ידע שודאי עשה: מאי הוי עלה. בהא דקאמר צא ושאל עליו בספק אכל ספק לא אכל ומאי קסבר ביה ר' שמעון: ת"ש דתניא חטא ואינו יודע מה חטא. באיזה מין מלאכה אי ספק חטא ספק לא חטא היינו ספק אכל ספק לא אכל מביא אשם תלוי: מאן שמעת ליה דאמר חטא כו': לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב. כגון היו לפניו שני גפנים או ב' תאנים ונתכוון ללקוט את זו ולקט את האחרת שהוא חייב הואיל ושם אחד הוא גפן וגפן או תאינה ותאינה: על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות. כגון אם נתכוון לבצור וקצר או לבצור ענבים ולקט תאנים שר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר: ר' יהודה אומר לא מיבעיא בדבר שהוא משום שם אחד דמחייב ר' אליעזר אלא אפי' ללקט תאנים ולקט ענבים כו'. דהיינו דבר שהוא משום ב' שמות אפילו הכי ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר. ותמיה אני אם יפטר ביה ר' יהושע שהרי בין כך ובין כך מלאכה עשה: א"ל ר' שמעון שזורי [א]אין בודאי פטור בזה שאין כך כדבריך למה נאמר אשר חטא בה דהיינו משמע עד שחטא בה באותה מלאכה שנתכוון וזה עשה אותה שלא נתכוון אמר לו ר' יהודה אשר חטא בה ההוא פרט למתעסק בהיתירא ועלתה בידו איסורא לרבא כדאית ליה ולאביי כדאית ליה אתא אבל (ביה) [במתעסק באיסורא] תמיה אני אם יפטר בה ר' יהושע: ועד כאן לא קא פטר ר' יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה כסבור [דעושה] מצוה כגון זה כסבור שמצוותו היום ואינה עד למחר הואיל וטועה בדבר מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה ובא לידי איסורא בשבת אפי' ר' יהושע מחייב. ותיובתא לשמואל דאמר מתעסק בשבת לדברי הכל פטור: א"ל מהכא לא מצית דייק דהכא מ"ט מחייב ר' אליעזר גבי תינוקות הואיל ומקלקל בחבורה בעלמא בשבת דחייב לדברי הכל הכא נמי גבי מילה מתעסק בחבורה דלאו דמצוה נמי חייב אבל בשאר כל מילי דשבת מתעסק פטור לדברי הכל: והא הכא דמתעסק הוא בשבת במין זה וליקט מין אחר ומחייב ר' אליעזר ואפי' ר' יהושע נמי לא פטר אלא ממינא למינא כי נתעסק במין ועלה בידו מין אחר אבל בחד מינא כגון דמתעסק בגפן זו וליקט אחרת אפי' ר' יהושע מחייב שמין אותה מלאכה שנתכוון עשה אלמא דמתעסק בשבת חייב: א"ל שמואל הכא במאי עסקינן דמחייב ר' אליעזר כגון שאבד מלקט מלבו. כלומר שאבד ונשתכח מלבו מה שנתכוון ללקוט תחלה כגון שנתכוון מתחלה ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעא ללקוט וכשבקש ללקוט תאנים הלכה ידו בלא דעתו על הענבים ולקטן: דר' אליעזר סבר הרי נעשית כוונתו. מה שנתכוון תחלה וחייב: ור' יהושע סבר הרי לא נעשתה בקשתו ומחשבתו. שבשעה שליקט לא נעשתה בקשתו ומחשבתו שהוא ביקש תאינים וליקט ענבים אבל בעלמא אפי' במין אחד בשלא ליקט אותו עצמו שחשב עליו [אלא] של גפן אחר פטור לדברי הכל וכ"ש בב' מינין: [ב]אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דר' יהודה סבר מתעסק. בכי האי גוונא בב' מינין חייב לדברי הכל ומשום הכי קאמר תמיה אני אם יפטור ר' יהושע בזה אלא אי זה מתעסק פטור אי כדרבא אי כדאביי: ור' שמעון שזורי סבר. במתעסק כי האי גוונא בב' מינין פטר ר' יהושע אלמא במתעסק בשבת פליגי וקשיא לשמואל דאמר דמתעסק דשבת דברי הכל פטור: לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהאי פליגי דר' שמעון שזורי סבר בשכח מלקט מלבו במשם אחד. כגון ב' גפנים ונתכוון ללקט אחת ושכח אותה שהיה בדעתו ללקוט וכסבור שהאחרת רצה ללקוט אותה שהיה סבור הלכה ידו על הראשונה שמקודם נתכוון דברי הכל חייב הואיל ומין אחד ונעשה כוונתו: כי פליגי בב' שמות. בב' מינין דר' אליעזר סבר בשכח מלקט מלבו בב' מינין חייב שהרי נעשה כוונתו. ור' יהושע פוטר דסבר לא נעשה בקשתו ומחשבתו. ור' יהודה סבר לא שנא במשם אחד ולא שנא בדבר שהוא משום ב' שמות פליגי דר' יהושע פוטר נמי אפי' במשם אחד והכי מתרץ למתניתין: ר' שמעון שזורי אומר לא נחלקו כו'. על מה נחלקו על שכח מלקט מלבו מב' מינין דר' אליעזר כו'. ורבי יהודה סבר ר' אליעזר דמחייב במשם אחד ואפי' אם נתכוון ללקט תאנים כו' דהיינו שני שמות אפי' הכי מחייב. ור' יהושע דפליג דפטר בב' שמות הכי נמי פליג במשם אחד דפטר וקאמר ר' יהודה אעפ"כ דאמינא דפליג בתרויהו תמיה אני אם יפטור בה ר' יהושע בשכח מלקט מלבו בב' מינין וכ"ש בשם אחד דפטר דתמיה אני א"ל ר' (יהושע) [שמעון] אל תתמה דהיינו טעמא דפטר ר' יהושע משום דכתב אשר חטא בה פרט למתעסק והאי הוי מתעסק דשכח מלקט מלבו בב' מינין דלא נעשה בקשתו ומחשבתו. אבל מתעסק דשבת בעלמא דברי הכל פטור: רבא אמר ליקדם איכא בינייהו. דר' שמעון שזורי סבר על דבר שהוא משום ב' שמות אם נתכוון ללקט אחר קודם והקדים וליקט חברו קודם ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר ואמ"ר יהודה תמיה אני אם יפטר ר' יהושע במקדים דר' יהודה סבר דבמקדים מחייב ר' יהושע הואיל ודעתו ללקוט שניהם מה לי אם הקדים זה או זה. ואמר לו ר' יהושע לטעמיך א"כ אשר חטא בה למה נאמר אלא פרט למתעסק והקדים האחרון דפטור. אבל מתעסק דשבת דעלמא פטור לדברי הכל: והתניא. סיועא דאשכחן ברייתא דדייקת בהקדמת האחרון: דתניא היו לפניו ב' נרות דולקות. או ב' כבות ונתכוון אותן שדולקות לכבות את זו קודם בשבת וכבה את זו האחרת קודם או נתכוון על הכבות להדליק זו קודם והדליק האחרת קודם חייב הואיל ושם אחד הן הדלקה לא איכפת לן אלא אי זו שיקדים חייב וכן כבייה דשם אחד הוא אי זו שיקדים חייב. אבל היו ב' אחת דולקת ואחת כבה דהיינו ב' שמות ונתכוון להדליק קודם וקדם וכיבה והדליק באותה כבייה בלא דעתו והדליק את חברתה כגון שבאותה נפיחה שמכבה זו הלכה השלהבת והדליקה חברתה חייב דההיא הדלקה לא הויא מאוחרת מכבייה כיון דבנשימה אחת הוו ואיתעבידא מחשבתיה. אבל בשתי נשימות שכיבה זו קודם בנפיחה אחת והדליק האחרת בנפיחה שנייה דהשתא כיון דבשתי נשימה הוי ההדלקה מאוחרת הלכך פטור. ובנשימה אחת חייב פשיטא כו': קמ"ל. כיון דבנשימה אחת כיבה והדליק. נהי דאקדומי לא מקדמא ההדלקה אחורי נמי לא מאחרא. אלא בחדא [נשימה] כיבה והדליקה והלכך חייב: החותה גחלים בשבת. שלוקחן ממקום זה במחתה ומניחן במקום אחר חייב שתים: אחד מפני שהוא מכבה את העליונות. גחלים כשמשימן על גבי הארץ: ומבעיר את התחתונות. אותן שהיו קודם תחתונות ועוממות נעשו עכשיו עליונות ולוחשות והיינו מבעיר: כגון שנתכוון לכבות את העליונות. שהן פחמין גדולות וחשובות לצורך נפחין וכן משימין לארץ שיכבו ולהבעיר את התחתונות שהיו קודם עליונות ועכשיו עליונות ונתכוון שיתבערו כולן לאפר הואיל והן גחלים דקים ואינו חושש להו לדת"ק דלא מחייב אלא אחד סבר מקלקל בהבערה פטור: ור' אליעזר בר' צדוק. וכן אמר ר' יוחנן בנפח שנינו

א) מדברי רבינו נראה שהיה גורס במשנה א"ל ר"ש שזורי א"כ למה נאמר וכו' ור' יהודה השיב לו פרט למתעסק. ב) עד כאן שייך לעמוד הקודם.

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"א מהל' שבת הלכה י ע"ש:
כט ב מיי' שם הל' יא:
ל ג ד מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה יב: